

سبحان الله العظيم
محمد بن عبد الله

دوره حسابداری و حسابرسی در تعاونی ها

مدرس
سعید آقایی

سرفصل مطالب

- اهمیت حسابداری
- انواع گزارشات و صورتهای مالی
- موارد مربوط به سهام و عضویت
- نکاتی در خصوص تجدید ارزیابی
- تقسیم سود و مازاد برگشتی
- انواع حسابرسی
- مواردی در خصوص تهیه گزارش حسابرسی

اهمیت حسابداری:

تصمیم‌گیری صحیح و به موقع، رمز موفقیت موسسات است این مهم دست‌یافتنی نیست مگر زمانی که اطلاعات صحیح و به موقع در اختیار مدیران موسسات قرار گیرد که این فقط به وسیله حسابداری قابل انجام می‌باشد.

حسابداری عبارت است از یک سیستم اطلاعاتی که از طریق شناسایی، ثبت، طبقه‌بندی، تلخیص و گزارش‌گیری رویدادهای مالی، اطلاعات لازم را در اختیار استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری قرار می‌دهد.

استفاده کنندگان از اطلاعات حسابداری، طیف وسیعی را تشکیل می دهند و به طور کلی آنها را می توان به دو دسته تقسیم نمود :

(۱) تصمیم گیرندگان درون سازمان

(۲) تصمیم گیرندگان برون سازمان

تصمیم گیرندگان درون سازمان شامل مدیران اجرایی
میباشند که اطلاعات حسابداری را برای برنامه ریزی،
کنترل ، هماهنگی و تصمیم گیری لازم درباره عملیات
موسسه مورد استفاه قرار می دهند .

استفاده کنندگان برون سازمانی شامل طیف گسترده ای میباشد که از جمله آنها می توان سهامداران ، سرمایه گذاران بالقوه ، بستانکاران ، بانکها و موسسات اعتباری ، تحلیل گران مالی و اقتصادی ، اتحادیه کارگری و مراجع مالی و اقتصادی دولتی را نام برد .

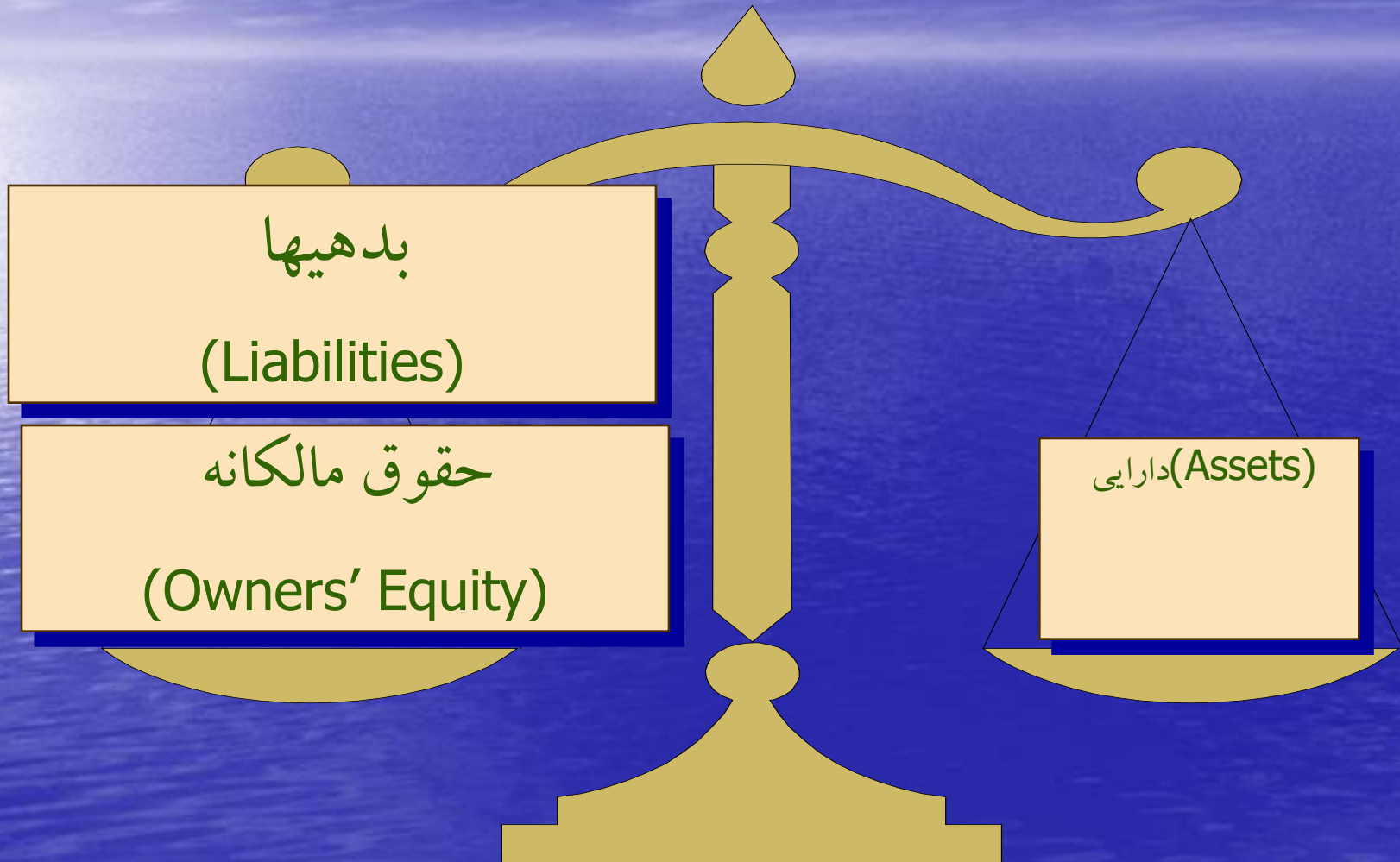
الف) مفروضات حسابداری

- تفکیک شخصیت
- تداوم فعالیت دوره مالی
- مبنای تعهدی
- واحد پول

ب) اصول حسابداری

- بهای تمام شده تاریخی
- تحقق درآمد
- تطابق هزینه ها با درآمد ها
- افشاء

به زبان حسابداري :

صورت‌های مالی : تهیه صورت‌های مالی به عنوان مهمترین محصول سیستم اطلاعاتی حسابداری، یکی از اصل ترین وظایف حسابداران است. نتیجه و خلاصه تمام عملیات حسابداری در پایان هر دوره مالی در قالب صورت‌های مالی اساسی ارائه می شود. سازمان حسابرسی با همکاری سازمان بورس و اوراق بهادار در تاریخ ۹۹/۱۰/۲۳ نسخه جدید را منتشر کردند. تفاوت این فرمت با فرمت قبلی در این است که محتوا و مفاد استاندارد حسابداری شماره ۳۵ (مالیات بر دارم) وارد این فرمت شده است.

۱- صورت سود و زیان

۲- صورت سود و زیان جامع

۳- صورت وضعیت مالی

۴- صورت تغییرات در حقوق مالکانه

۵- صورت جریان وجوه نقد

صورت سود و زیان: بیانگر نتایج عملیات موسسه طی یک دوره مالی می باشد. برای اندازه گیری نتایج عملیات یک موسسه درآمدها و هزینه های یک دوره مالی با هم مقابله شوند.

❖ و در قالب سود و زیان خدماتی - بازرگانی و تولید متفاوت می باشد.

❖ **صورت وضعیت مالی:** صورتی است که اطلاعات مربوط به منابع اقتصادی، تعهدات اقتصادی و حق مالی صاحب سرمایه را از طریق گزارش دارئیها، بدهیها و سرمایه واحد تجاری در یک زمان مشخص فراهم می کند.

● **صورت تغییرات حقوق مالکانه:** صورت تغییرات در حقوق مالکانه یا حقوق صاحبان سهام نیز یکی از چند گزارشی است که با صورت های مالی شرکت منتشر می شود. به طور کلی می توان گفت که هر چقدر حقوق مالکانه در ترازنامه ی شرکت در صد بیشتری از دارایی های شرکت را تشکیل دهد، آن شرکت در وضعیت بهتری قرار دارد. هم چنین در خود گزارش حقوق مالکانه، توجه به ردیف سود (زیان) انباشته اهمیت دارد و برای سرمایه گذاری بلند مدت بهتر است که شرکت زیان انباشته نداشته و حتی مبلغ سود انباشته ی آن نیز قابل توجه باشد. به صورت کلی می توانیم این گزارش را به سه قسمت تقسیم کنیم:

● **مجموع حقوق مالکانه در ابتدای سال مالی گذشته**

● **تغییرات حقوق مالکانه در سال مالی گذشته**

● **تغییرات حقوق مالکانه در دوره مالی جدید (سه ماهه، شش ماهه، نه ماهه و یکساله)**

● صورت جریان وجوه نقد :

- در مقایسه کلی استاندارد حسابداری شماره ی ۲ تجدید نظر شده ۱۳۹۷ با ویرایش قبلی آن تغییرات با اهمیت زیر ملاحظه می شود:
- عنوان این صورت مالی از (صورت جریان وجوه نقد) به (صورت جریان نقدی) تغییر یافته است
- طبقات این صورت مالی از پنج طبقه به سه طبقه کاهش یافته است
- در استاندارد جدید محاسبه نقد حاصل از عملیات از سود زیان خالص آغاز می شود در استاندارد قدیم این محاسبه با سود زیان عملیاتی آغاز می شد
- طبق استاندارد جدید اگر بعضی از جریانهای نقدی ماهیتا به طور مستقیم قابل ارتباط با هیچ یک از سرفصل های اصلی نباشند رهنمودی درباره ی آنها ارائه نشده است. طبق استاندارد قدیم این اقلام به طبقه اول منتقل می شدند.

● **صورت سودوزیان جامع :** صورت سود و زیان جامع به عنوان یک صورت مالی اساسی باید به طور جداگانه ارائه شود. اما در مواردی خاص، ارائه صورت سود و زیان جامع ضرورتی ندارد. در چنین حالتی باید در یادداشتی زیر صورت سود و زیان دوره، عدم لزوم ارائه صورت سود و زیان جامع افشا شود. به طور خلاصه می توانیم بگوییم که گزارش صورت سود و زیان جامع، از سود (زیان) خالص و (ورودی یا خروجی) حقوق صاحبان سهام تشکیل شده است. پس در واقع، صورت سود و زیان جامع تجمیع و چکیده صورت سود و زیان، صورت گردش وجوه نقد و صورت وضعیت مالی شرکت می باشد. که در صورتیکه شرکت تجدید ارزیابی و تسعیر ارز و مالیات مربوط به این دو مورد را داشته باشد ارائه میگردد.

انواع حسابها:

موقت ، دایمی و مختلط

❖ **حسابهای موقت:** حسابهایی هستند که مانده آنها به دوره بعد منتقل نمی شود. حسابهای موقت شامل حسابهای زیر می شود:

حسابهای صورت سود و زیان اعم از درآمدها و هزینه ها ، حساب برداشت ، خرید و فروش و برگشتی ها و تخفیفات

حسابهای دائمی

حسابهایی هستند که مانده آنها به دوره مالی بعد منتقل میشود. حسابهای دائمی شامل حسابهای ترازنامه اعم از (الف) دارائیهها، (ب) بدهیها و (ج) سرمایه میشود.

حسابهای مختلط

طی دوره مالی ممکن است بخشی از یک حساب دائمی و بخش دیگر آن موقت باشد. این گونه حسابها را حسابهای مختلط یا مخلوط می گویند. مثلاً "حساب پیش پرداخت و پیش دریافت، قبل از اصلاحات از جمله حسابهای مختلط هستند.

موارد مربوط به سهام و سود سهام در شرکت تعاونی-۱

- شرکت تعاونی باید اعضا حقیقی و حداقل ۷ نفر باشد.
- منظور از مبلغ سهام، ارزش اسمی سهام میباشد که در اساسنامه تعیین شده است.
- افزایش سهام میبایست پس از تصویب مجمع باشد.
- هرگونه وجه در دریافتی بابت افزایش سرمایه میبایست در بستانکاران تحت عنوان سهام موقت ثبت گردد.
- تادیه سهام میبایست به ارزش اسمی باشد. نه ارزش بازار سهام
- در زمان انحلال شرکت ارزش بازار سهام مد نظر قرار میگیرد.
- حداکثر میزان سهام هر عضو نباید از ۱۵ درصد سرمایه شرکت تعاونی تجاوز کند.

موارد مربوط به سهام و سود سهام در شرکت تعاونی-۲

- افزایش سرمایه از محل سود سهام یا سود سهمی فقط با تصویب مجمع عمومی امکانپذیر می باشد.
- سود سهامداران سودی میباشد که بعد از مراحل پیشنهادی و تصویبی و پرداختی باشد و به عنوان بدهی منظور شده باشد.
- سود سهامداران حداکثر تا یکسال بعد از تصویب مجمع باید پرداخت گردد.
- سهام در شرکتهای تعاونی از نوع سهام ارائه خدمات بوده نه سهام سرمایه گذاری
- میزان سهام مبین تعداد رای در شرکت تعاونی نمی باشد ولی در تقسیم سود ملاک نظر میباشد.

موارد مربوط به سهام و سود سهام در شرکت تعاونی - ۳

- سهم شرکت تعاونی " با نام " است. با نام بودن سهم روی ورقه آن قید می شود. علت با نام بودن سهام در شرکت های تعاونی این است که شرکت تعاونی حائزین شرایط خاصی را به عضویت قبول می کند و بدون داشتن این شرایط کسی نمی تواند به عضویت آن درآید و یا در عضویت آن باقی بماند.
- تا زمانی که اوراق سهام صادر نشده است ، شرکت تعاونی باید به اعضای خود گواهینامه موقت سهم بدهد ، این گواهینامه باید معرف تعداد ، با نام بودن سهم ، مبلغ اسمی سهم و مبلغ پرداخت شده آن باشد.

نکاتی در خصوص تجدید ارزیابی - ۱

- اهداف شرکتها از افزایش سرمایه: اصلاح ساختار مالی- تامین مالی-افزایش ظرفیت وام گیری
- افزایش سرمایه: نقدی-مطالبات سهامداران-سود انباشته- صرف سهام و **تجدید ارزیابی**.
- میباشد.
- تجدید ارزیابی بصورت یک طبقه داراییهای ثابت باشد.
- ماده ۱۴۱: زیان انباشته بیش از نیمی از سرمایه باشد. تشکیل مجمع عمومی فوق العاده برای ادامه فعالیت و یا انحلال شرکت ضرورت دارد.
- شرکتهای که تجدید ارزیابی انجام می دهند باید ۲۵٪ افزایش یافته را به عنوان مالیات پردازند.

نکاتی در خصوص تجدید ارزیابی - ۲

- در صورتیکه دارایی در تملک شرکت باشد بایستی هر ۵ سال مورد تجدید ارزیابی قرار بگیرد.
- در راستای حمایت از شرکت های مشمول ماده ۱۴۱ در صورتیکه شرکت تا یکسال نسبت به افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی اقدام نماید معاف از مالیات میباشد.
- براساس استاندارد حسابداری میتوان از محل تجدید ارزیابی به اندازه هزینه استهلاک دارایی جدید از مازاد تجدید ارزیابی به عنوان درآمد شناسایی نمود.
- افزایش سرمایه از محل زمین ایده آل ترین نوع تجدید ارزیابی میباشد.

نکاتی در خصوص تقسیم سود و مازاد برگشتی- ۱

- در صورتهای مالی قدیمی، در صورت سود و زیان بخش سودوزیان انباشته حسابرس تقسیم سود را پیشنهاد میداد.
- در صورتهای مالی جدید بخش تقسیم سود پیشنهادی حذف شده است.
- تقسیم سود میبایست بر اساس مقررات مالی در اساسنامه صورت گیرد و بعد از تصویب مجمع تقسیم صورت گیرد.
- بین ۲ تا ۲۵ درصد سود به عنوان اندوخته قانونی میباشد تا به سقف سرمایه برسد. تا به اندازه $1/4$ معادل سرمایه شود الزامی میباشد.
- ۳٪ سهم آموزش میباشد که بعد از تقسیم اندوخته قانونی در نظر گرفته می شود.

نکاتی در خصوص تقسیم سود و مازاد برگشتی - ۲

- سود سهام اعضا میبایست نسبت به سرمایه اول دوره براساس بالاترین نرخ اوراق مشارکت دولتی در سال تقسیم گردد.
- ۵٪ اندوخته احتیاطی جهت حوادث غیر مترقبه و سوخت مطالبات
- بین ۵ تا ۱۰ درصد پاداش دست اندرکان
- نهایتاً مابقی سود با توجه به نوع میزان مشارکت اعضا در سود به عنوان مازاد برگشتی منظور در غیر اینصورت به حساب اندوخته قانونی منظور گردد.

حسابرسی

- حسابرسی عبارت است بررسی اسناد و مدارک به منظور اظهار نظر و صدور گزارش نقاط ضعف و قوت
- بر اساس آیین نامه حسابرسی سال ۱۳۵۱ و اصلاحات بعدی، حسابرسی میبایست توسط حسابرسان سازمان تعاونی و یا موسسات حسابرسی با تایید سازمان تعاونی روستائی و یا اتحادیه نظارت و هماهنگی (برای دوره معین از عضو های خود و بعد از تایید سازمان تعاونی انجام گیرد.)
- بر اساس تصویب نامه ش ۵۳۹۷۰ هئیت وزیران سال ۹۵ بند ۲ در خصوص شرکتها و اتحادیه های تایید سازمان مرکزی حسابرسی توسط سازمان نیز بعد از حسابدار رسمی اضافه شده و قابل قبول به بانکها و ... میباشد.

انواع حسابرسی در تعاونی ها

- حسابرسی صورتهای مالی
- حسابرسی عملیاتی
- حسابرسی میان دوره ای (نوعی حسابرسی صورتهای مالی با تاریخ میان دوره میباشد)
- حسابرسی موارد خاص

مراحل حسابرسی

● مرحله اول :

حسابرسی داخلی که توسط حسابرسان عضو مؤسسه انجام می شود.

● مرحله دوم :

حسابرسی توسط حسابداران مستقل حرفه ای که وابسته به مؤسسه نمی باشند.

اهمیت حسابرسی

- وضعیت مطلوب (آنچه باید باشد؟)
- وضعیت موجود (آنچه هست؟)
- انحراف (چه تفاوتی وجود دارد؟)
- ریشه ها (دلایل این انحراف چیست؟)
- تصمیم گیری (برای اصلاح وضعیت باید چکار کنیم؟)

نکاتی در خصوص انواع حسابرسی در تعاونی

- حسابرسی صورتهای مالی در سازمان تعاون روستائی بر اساس استاندارد شماره ۹۲ حسابرسی و روشهای توافقی بوده و هدف آن اظهارنظر صریح نسبت به صورتهای مالی نمی باشد در حالیکه هدف اصلی حسابرسی صورتهای مالی توسط حسابرسان مستقل اظهارنظر صریح میباشد.
- با توجه به نامه شماره ۱۶۸۰۷/۱۴۷۸۵۱ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۹ معاونت محترم حقوقی رئیس جمهور، شرکتهای و اتحادیه ها از بند ز معاف میباشند و در این خصوص استفاده از خدمات موسسات حسابرسی مخیر میباشند.
- گزارش های حسابرسی بصورت یافته های عینی توسط حسابرسان سازمان تهیه و به مجمع تعاونی ارائه گردد.

تعریف حسابرسی عملیاتی

- حسابرسی عملیاتی فرایند منظم و روش مند ارزیابی اثربخشی، کارایی و صرفه اقتصادی عملیات شرکت و گزارش نتایج ارزیابی همراه با پیشنهادهای عملی به اشخاص ذیصلاح برای بهبود عملیات است
- حسابرسی عملیاتی در بخش خصوصی نوعی خدمات مشاوره است که در اختیار مدیران سطوح مختلف سازمان قرار می گیرد.
- **صرفه اقتصادی** به حداکثر رساندن هزینه میباشد.
- **کارایی** یعنی بهتر هزینه کردن
- **اثر بخشی** یعنی خردمندانه هزینه کردن

فرایند اجرای حسابرسی

معیار حسابرسی
(آنچه باید باشد)

شواهد حسابرسی
(آنچه هست)

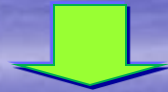
یافته های حسابرسی (مقایسه آنچه هست با آنچه باید باشد)

مشخص ساختن دلایل و آثار یافته ها

تکمیل نتیجه گیریها و ارائه توصیه های حسابرسی

فرایند گردآوری داده ها در حسابرسی عملکرد

برنامه ریزی (تشریح موضوع حسابرسی)

سوالات حسابرسی (سوالی که باید پاسخ داده شود)

برنامه حسابرسی (نوع رسیدگی که باید انجام گیرد)

گردآوری داده ها (فنون مورد استفاده برای گردآوری داده ها)

تحلیل (روابطی که باید توضیح داده شود)

یافته های حسابرسی

- یافته ها : شواهد خاص گردآوری شده برای تامین اهداف حسابرسی
- برای پاسخ به سوالات حسابرسی و بررسی فرضیه مطرح شده
- یافته ها باید با اهمیت (دارای تاثیر کافی به منظور الزام به انجام اقدامات اصلاحی) باشد
- یافته ها باید حاوی شواهد کافی و مربوط برای پشتیبانی نتیجه گیریهای انجام شده باشد

یافته های حسابرسی - ادامه

- نتیجه گیریها : اظهار نظرهای استنباط شده از یافته های حسابرسی
 - توصیه ها : اقدامات پیشنهادی در ارتباط با اهداف حسابرسی
- دو نوع ارزیابی تکمیلی در خصوص یافته ها انجام می گیرد :
- ارزیابی اهمیت یافته ها
 - ارزیابی دلایل یافته ها

توصیه های حسابرسی

- علت یافته ها، مبانی توصیه ها را تشکیل می دهد
- در صورتیکه علت یافته ها خارج از کنترل واحد تحت رسیدگی باشد، توصیه ها باید موارد خارج از واحد تحت رسیدگی را خطاب قرار دهد
- توصیه ها باید به شیوه ای منطقی، مبتنی بر شناخت و مستدل مورد بحث قرار گیرد
- توصیه ها باید روشن، قابل اجرا (عملی)، واقع بینانه و دارای مبانی صحیح باشد
- توصیه ها باید مرتبط با اهداف یافته ها و نتایج حسابرسی باشد
- اجرای توصیه ها باید مقرون به صرفه بوده و ارزش افزوده ایجاد نماید

توصیه های حسابرسی - ادامه

- باید به اقدامات انجام نشده در وضعیت موجود اشاره نماید
- نباید صرفاً بیان رعایت یک مقررات خاص باشد یا تکرار الزامات موجود باشد بلکه اقداماتی لازم برای پیشبرد رعایت مقررات را بیان نماید
- لازم است حاوی راه حل پیشنهادی برای دلایل وضعیت ایجاد شده باشد
- باید اقدام نهایی را تسهیل و اقدامات ضروری را مطرح سازد
- در صورتیکه خود سازمان روش قابل قبولی از اجرای اقدامات اصلاحی را پیشنهاد داده باشد توصیه می تواند اجرای آن پیشنهاد توسط سازمان باشد

تفاوت‌های گزارش‌های حسابرسی مالی و عملکرد

- ماهیت و دامنه حسابرسی
- ارائه پیشنهادات اصلاحی و تحلیل‌های فنی در گزارشات حسابرسی عملکرد
- انتخاب موضوعات مورد رسیدگی در حسابرسی‌های عملکرد
- دوره رسیدگی

تحریر گزارش

- زبان گزارش باید زبان قابل درک و غیر فنی باشد
- استفاده کنندگان اغلب افرادی غیر فنی و دارای مشغله کاری هستند
- در صورت دشواری در درک گزارش یا برخورد با اصطلاحات فنی ممکن است از آن برداشت اشتباه نمایند
- در صورت ضرورت استفاده از اصطلاحات فنی و اختصارات ناآشنا باید آنها را بصورت واضح تعریف نمود
- فهرست اصطلاحات فنی و معانی آنها بصورت یک پیوست جداگانه ضمیمه گزارش شود

با تشکر از
صبر و حوصله شما

